

**CONSILIUL
AUDIOVIZUALULUI
AL REPUBLICII MOLDOVA**

**THE AUDIOVISUAL
COUNCIL OF THE
REPUBLIC OF MOLDOVA**

MD-2012, Chișinău, str. V. Pârcălab nr. 46
Tel.: (+373 22) 27-75-51, fax: (+373 22) 27-74-71
e-mail: office@consiliuaudiovizual.md
http://consiliuaudiovizual.md

MD-2012, Chisinau, V. Parcalab str., № 46
Tel: (+373 22) 27-75-51, fax: (+373 22) 27-74-71
e-mail: office@consiliuaudiovizual.md
http://consiliuaudiovizual.md

DECIZIA nr. 338
din 11 noiembrie 2022

Cu privire la examinarea rezultatelor monitorizării serviciului media audiovizual de televiziune „Primul în Moldova”, urmare a autosesizării președintei Consiliului Audiovizualului, Liliana Vițu-Eșanu

Prin Decizia nr. 321 din 21.10.2022, președinta Consiliului Audiovizualului al Republicii Moldova (în continuare – CA), Liliana Vițu-Eșanu, a propus monitorizarea programului audiovizual „Tema” din data de 12 octombrie 2022, difuzat de serviciul media audiovizual de televiziune „Primul în Moldova”, la capitolul respectării prevederilor art. 13 din Codul serviciilor media audiovizuale al Republicii Moldova nr. 174/2018 (în continuare – CSMA nr. 174/2018).

În conformitate cu prevederile art. 75 alin. (4) lit. a) și art. 83 alin. (3) lit. a) din CSMA nr. 174/2018, CA a efectuat monitorizarea programului audiovizual menționat mai sus, prin prisma respectării prevederilor art. 13 din Cod.

Rezultatele monitorizării au atestat că, la data de 12 octombrie 2022, serviciul media audiovizual de televiziune „Primul în Moldova” a difuzat programul audiovizual „Tema”, realizat în Israel, invitatul căruia a fost liderul Partidului Politic „ȘOR” – Ilan Șor (durata programului: 56 min. 09 sec.).

În cadrul interviului au fost puse în discuție subiecte legate de politică, de protestele organizate de Partidul Politic „ȘOR”, de viitorul Republicii Moldova, precum și de activitatea actuală guvernării.

Astfel, moderatoarea l-a întrebat pe Ilan Șor despre investigațiile pe care le-a realizat în privința conturilor nedeclarate și ascunse ale ministrului infrastructurii și dezvoltării regionale, Andrei Spânu, și a menționat că fără probe serioase și incontestabile aceste extrase sunt numai cifre. Ilan Șor a răspuns că a depus un denunț la Procuratura Generală în acest sens, iar datele prezentate sunt informații oficiale de importanța majoră.

La întrebarea moderatoarei [17:25] *„Чи фамилии мы от вас в будущем – вы начали говорить, что еще будете проводить расследования – мы можем услышать? Вы готовы об этом говорить или вы будете смотреть на развитие ситуации и, вот в нужный момент, с вашей точки зрения, будете эту информацию публиковать. Как оно будет?”*. Ilan Șor a răspuns [18:03]: *„главная цель вывести на чистую воду настоящих мошенников и негодяев. Эти люди откуда у них эти деньги? Вы же понимаете, что не на заводе они их заработали и не на пекарне, эти люди украли их из определенных источников, которые им дала возможность власть. Для нас очень важно, вот действительно важно понять эти источники сделать их публичными. Для чего? Для того, чтобы народ больше не верил лжи. На чем пришла PAS к власти? Они пришли сказали: „Мы чистые, святые, хорошие и правильные.”[...]Они стерильные, с точки зрения мозгов, они ничего не умеют, они ничего не знают, они ничего не понимают. Эти люди, которые пришли, среди них есть пара умных, которые сумели организовать пару хороших схем. Всё. Вот на этом вся команда PAS сегодня и строится, и западные кураторы и советники, которые их учат жизни.”*

Totodată, a fost abordat subiectul privind tergiversarea examinării dosarului miliardului furat, în care figurează Ilan Șor:

– [39:56] **Ilan Șor:** „Это дело, без никаких доказательств, дело в котором нет абсолютно никакой экспертизы[...]Это является чисто политическим заказным делом[...]Я не говорю уже о том, что Майя Санду, которая сегодня была, дай Бог, Президентом”

– **Moderatoarea:** „Она сегодня Президент”

– **Ilan Șor:** „К сожалению. Пока, временно, очень временно. Она подписала своей рукой выделение миллиарда долларов из резервов Национального Банка. Такого не было ни в одной нормальной стране мира. [...] С какого перепуга ты берешь деньги из Национального Банка и даешь их коммерческому банку? А это было именно так. Мы понимаем, почему это было сделано, не по ее воле, ее заставил тогдашний начальник, их руководство. Она не глупая и не тупая, она понимала, что подписывала, но вопросы к ней: Почему ты подписала документ, выделяющий миллиард долларов из Национального Банка? Самое страшное не это. Почему этот миллиард повесили на плечи народа? Потому что Майя Санду, будучи министром, вместе со всей остальной этой шайкой, подписали гарантию правительства за эти деньги. Они сказали от имени народа, что мы гарантируем за этот займ, а как можно гарантировать, если знали, что этот займ никогда не вернется [...]”

–[42:53] **Ilan Șor:** „Во первых комментировать слова человека, который платил пенсию калошами – не хочу. Человек, который довел страну до такого состояния, просто позволяет давать советы политикам или бизнесменам, это как минимум смешно, так что давайте мы его в сторону уберем”

– **Moderatoarea:** „Не хотите комментировать”

– **Ilan Șor:** „А я не могу комментировать, вы же не можете комментировать плинтус.”

De asemenea, invitatul a vorbit despre procurorii care activează la moment în structurile de stat:

[48:12] „Прокурор не может быть объективным, которого назначает власть. Вот Майя Санду по моему делу выходит и говорит: „Как вы его еще не осудили?” Она уже меня признала виновным, она уже дала указания судьям и она уже обвинила их в том, что его плохо исполняют. Она так и говорит: „Я вас назначаю.” Как вы хотите от прокуроров или от судей независимости? Как вы хотите, чтобы завтра пришел прокурор к Майе Санду и вывел её из зала, посадил на допрос и сказал: „Майя Григорьевна, с какого перепуга вы подписали госгарантию по выдаче миллиарда из центрального банка?” Какой прокурор сумасшедший этот сделает? Покажите мне его пальцем. Такого нет, потому что его назначает та же Майя Санду, потому что Майя Санду его назначает, по сути, в Высший Совет Прокуроров, который состоит из политических людей на местах, которых утверждает Майя Григорьевна [...]”

În cadrul programului, invitatul a venit și cu alte acuzații:

[5:02] „Любое мнение, не согласное или отличное от мнения власти, сегодня подвергается тотальным репрессиям”.

[5:25] „О юридическом праве сегодня говорить бессмысленно. Все органы захвачены. Абсолютно все. Сегодня нет ни одного независимого органа. В стране, в которой органы захвачены, народ имеет право на нестандартные решения”.

[12:40] „Мы четко понимаем, что есть провокаторы, специально посланные властью, цель которых и задача которых дискредитировать те или иные процессы. Мы не исключаем провокаций, но мы также уверены в себе и в своих силах для того, чтобы погасить провокации, которые будут пытаться делать в наших рядах”.

La sfârșitul interviului, Ilan Șor s-a expus și referitor la Ucraina, care nu va mai exporta energie electrică, și a adăugat: [53:36] „По факту, что это означает? Это означает,

что если завтра Майя Григорьевна добьется того, чтобы Россия отключила Молдове газ, то в Молдове не будет не только газа, но и света [...]”

Astfel, în cadrul dialogului dintre cei doi, au fost abordate subiecte de interes public major cu caracter social-politic, au fost puse în discuție probleme care, la moment, țin în priză atenția și necesitățile cetățenilor, și anume subiecte legate de energia electrică și gaze naturale.

Invitatul promovează ideea că șefa statului ar avea intenția de a agrava criza energetică din țară. Totodată, nici el, nici moderatoarea n-au menționat pe parcursul acestei discuții că criza energetică este un rezultat al invaziei Rusiei în Ucraina, al atacurilor cu rachete rusești asupra instalațiilor energetice, ceea ce nu permite Ucrainei să exporte energie electrică, iar concernul rus „Gazprom” a redus în această perioadă livrările de gaze naturale în Republica Moldova.

Respectiv, un subiect de o importanță majoră pentru cetățenii Republicii Moldova este prezentat în acest program unilateral, cu omiterea informațiilor și a punctelor de vedere importante pentru înțelegerea situației, ceea ce înseamnă o imagine distorsionată a realității pentru consumatorii de informații.

Pe parcursul programului, moderatoarea a avut o abordare părtinitoare în raport cu declarațiile invitatului său și a susținut opiniile acestuia, fapt care nu contribuie la libera formare a opiniilor.

În același timp, este de menționat că, pe parcursul interviului, au fost admise încălcări ale legislației, prin faptul că se evidențiază caracterul publicitar al obiectelor aflate în studioul temporar de filmări, cum ar fi: pliante, perna și drapelul cu semne de identificare a Partidului Politic „ȘOR”.

Astfel, sunt relevante prevederile **art. 63 alin. (2) din CSMA nr. 174/2018:** *„Comunicările comerciale audiovizuale sunt clar identificabile și se deosebesc de conținutul editorial, precum și sunt conforme cu prevederile prezentului cod și ale regulamentului privind conținuturile audiovizuale.”*

Potrivit CSMA nr. 174/2018, *comunicare comercială audiovizuală* este: *mesaj sonor ori mesaj în imagini însoțite sau nu de sunet, care sunt destinate să promoveze, direct ori indirect, bunurile, serviciile sau imaginea unei persoane fizice ori juridice. Mesajele respective fie însoțesc, fie sunt incluse într-un program audiovizual în schimbul unei plăți ori retribuiții similare sau în scopul autopromovării. Comunicările comerciale audiovizuale pot lua forma publicității, sponsorizării, teleshoppingului, plasării de produse și alte forme.”*

Prin scrisoarea nr. 61/22 din 10.11.2022, „TELESISTEM TV” SRL, fondatoarea serviciului media audiovizual de televiziune „Primul în Moldova”, a comunicat că nu este de acord cu rezultatele monitorizării, deoarece nu este dovedită abordarea părtinitoare a moderatorului, cât și susținerea declarațiilor invitatului, precum și a remarcat că intervenția moderatoarei cu critica declarațiilor invitatului încalcă principiile libertății de exprimare și informării libere a publicului.

Mai mult, „TELESISTEM TV” SRL a adăugat că, în cadrul mesei rotunde din 22 septembrie 2022, membrii CA și experții au menționat că prezentarea în programul de autor a opiniilor contradictorii cu invitatul nu este una obligatorie, la fel și Regulamentul privind conținuturile audiovizuale, aprobat prin Decizia CA 61/219 din 30.12.2019, prevede că *„în cadrul programelor de informare în probleme de interes public...prezentatorii/moderatorii programelor de informare nu vor interveni pentru a-și prezenta punctul propriu de vedere”*.

Totodată, fondatoarea serviciului media audiovizual de televiziune „Primul în Moldova” a specificat că toate sancțiunile CA, aplicate furnizorilor programelor de autor în baza prevederilor art. 13 din CSMA nr. 174/2018, au fost anulate de instanța de judecată, prezentând câteva dintre ele: Decizia CA privind sancționarea TV8 (Politica cu Natalia Morari) din 26.10.2020, Decizia CA privind sancționarea NTV Moldova (Acces Direct) din

10.11.2020 și Decizia CA privind sancționarea Jurnal TV (Secretele puterii cu Alex Cozer) din 21.07.2021.

În cadrul dezbaterilor publice, vicepreședinta CA, Ana Gonța, a declarat că deplasarea în Israel a unui jurnalist la un politician/om de afaceri este deja o atitudine părtinitoare față de respectivul personaj. Critica și declarațiile invitatului nu sunt scopul analizei prin prisma art. 13 la un anumit program televizat, fiindcă nu e faptul că moderatorul trebuie să critice declarațiile invitatului și să-și exprime punctul de vedere, ci este obligat să intervină atunci când invitatul declară anumite lucruri cu elemente de fals și în proiectul de decizie sunt explicate aceste momente, în speranța că vor fi luate în calcul pentru viitor ca să nu mai fie admise astfel de încălcări.

Ana Gonța a mai specificat că, în ceea ce privește art. 63 alin. (2) din CSMA nr. 174/2018, se vorbește clar despre obligativitatea furnizorului de a face distincția clară între produsul editorial și comunicările comerciale, că pe parcursul întregului program aceste elemente au existat.

La rândul său, membrul CA, Ruslan Mihalevschi, a precizat că acest interviu nu corespunde standardelor jurnalistice profesionale, având în vedere că, în interviul cu un politician, moderatorul trebuie să aibă calitatea de oponent față de invitat și, în cazul unor informații false, el trebuie să încerce să intervină, să dea întrebări adăugătoare. Totodată, din partea jurnalistului se așteaptă un interviu cu întrebări incomode, dar în interviul monitorizat au fost acordate întrebări convinabile pentru prezentarea invitatului numai într-o lumina pozitivă. Astfel, este un exemplu clasic de PR-interviu și nu de un material jurnalistice.

În contextul celor expuse, Ruslan Mihalevschi a precizat că nu susține aplicarea art. 13, dar remarcă faptul că este un interviu publicitar, în care fiecare 5 minute apar perne și alte materiale cu logo-ul partidului.

În temeiul prevederilor Codului serviciilor media audiovizuale, **Consiliul Audiovizualului al Republicii Moldova**

DECIDE:

1. A lua act de rezultatele monitorizării serviciului media audiovizual de televiziune „Primul în Moldova” urmare a autosesizării președintei Consiliului Audiovizualului al Republicii Moldova, Liliana Vițu-Eșanu. (PRO (6) UNANIM – A. GONȚA, T. CRESTENCO, O. DABIJA, R. MIHALEVSCHI, E. RÎBCA și L. TUREA.)

2. A sancționa cu amendă în mărime de 10 000 de lei „TELESISTEM TV” SRL, fondatoarea serviciului media audiovizual de televiziune „Primul în Moldova”, pentru încălcarea prevederilor art. 63 alin. (2) din Codul serviciilor media audiovizuale, în cadrul difuzării programului audiovizual „Tema” la 12 octombrie 2022, în conformitate cu art. 84 alin. (5) lit. j) din Cod. (PRO (4) – A. GONȚA, O. DABIJA, R. MIHALEVSCHI și L. TUREA; CONTRA (2) – T. CRESTENCO și E. RÎBCA.)

3. În conformitate cu prevederile art. 84 alin. (11) și (12) din Codul serviciilor media audiovizuale, furnizorul de servicii media audiovizuale „TELESISTEM TV” SRL este obligat să difuzeze textul sancțiunii în următoarele 48 de ore de la data adoptării deciziei privind aplicarea sancțiunii, sonor și/sau vizual, de cel puțin 3 ori, în orele de maximă audiență, din care o dată în principalul program audiovizual de știri, în cazul serviciilor media audiovizuale generaliste și/sau de știri:

Consiliul Audiovizualului a sancționat cu amendă în mărime de 10 000 de lei furnizorul de servicii media audiovizuale „TELESISTEM TV” SRL pentru încălcarea prevederilor art. 63 alin. (2) din Codul serviciilor media audiovizuale, conform cărora: „Comunicările comerciale audiovizuale sunt clar identificabile și se deosebesc de conținutul editorial,

precum și sunt conforme cu prevederile prezentului cod și ale regulamentului privind conținuturile audiovizuale”.

4. Furnizorul de servicii media audiovizuale „TELESISTEM TV” SRL va prezenta, în termen de 5 zile de la aducerea la cunoștință a prezentei decizii, un raport despre executarea prevederilor art. 84 alin. (11) și (12) din Codul serviciilor media audiovizuale, care va include data și ora difuzării textului sancțiunii.

5. Furnizorul de servicii media audiovizuale „TELESISTEM TV” SRL va prezenta dovada achitării amenzii în termen de 30 de zile din momentul publicării prezentei decizii în Monitorul Oficial al Republicii Moldova.

Datele bancare pentru achitarea amenzii: Cod fiscal: 1006601000037

Beneficiar: Ministerul Finanțelor – Trezoreria de Stat

Adresa băncii: mun. Chișinău, str. Constantin Tănase nr. 7

Codul IBAN: MDXXTRGAAA143111LLLL0000

„XX” – codul de control, care se formează conform Anexei nr. 4 la Hotărârea Consiliului de administrație al Băncii Naționale a Moldovei nr. 157/2013 „Regulamentul cu privire la Transferul de credit” (cod numeric);

„LLLL” – cod ce descifrează codul localității conform CUATM (cod numeric).

6. În conformitate cu prevederile art. 84 alin. (15) din Codul serviciilor media audiovizuale, prezenta decizie poate fi contestată în ordine de contencios administrativ la Judecătoria Chișinău, sediul Râșcani (MD-2068, mun. Chișinău, str. Kiev nr. 3), în termen de 30 de zile din data comunicării acesteia, fără a fi necesară depunerea unei cereri prealabile.

7. Controlul asupra executării prezentei decizii îl exercită Direcția control servicii media audiovizuale și Serviciul financiar.

8. Prezenta decizie intră în vigoare la data adoptării și va fi publicată în Monitorul Oficial al Republicii Moldova și pe pagina web oficială a Consiliului Audiovizualului.

VICEPREȘEDINTĂ

Ana GONȚA